

זמני שבת קודש

רבנו תם	מוצאי שבת	הדלקת נרות	תל אביב
18:43	18:13	17:12	
18:47	18:16	17:10	ירושלים
18:41	18:11	17:11	חיפה

שבת שלום ומבורך!

העלון טעון גניזה

הרה"ג דניאל זר שליט"א
ראש הישיבה והמוסדות

מצוות מעשר

מה מיוחד במצוות מעשר שהקב"ה אומר שאפשר לבחון אותו במצוה זו?

החזרת תורה

כותב החפץ חיים בספרו שם עולם: 'ידעתי, כי יש הרבה אנשים שכבר נשקעו בעסקיהם, ומצאו להם תקנה מן התורה. והוא, כי עליו להתאמץ בכל עוז לקחת לו שותף 'יששכר', לקנות חלקו בתורה על ידו, ואז בוודאי יקנה לנפשו חלק בתורתו. ואם עושה כן אשרי חלקו, ובוודאי לא יחסר לו חלקו בתורתו, ככתוב 'שמח זבולון בצאתך' - כי על כן בצאתו מן העולם לא יחסר לו כלום ויוכל לשמוח, כי בוודאי חלקו שמור שם, וישג שם ידיעת התורה הרבה, מתורת יששכר שהיה יושב באוהלו...'

מדהים! יושב לו יהודי במשרדו, עוסק במסחרו, נפגש עם סוחרים, מתמקח על מחירים. יהודי אחר איך רץ באותה עת לסופרמרקט מרוחק, בכדי לרכוש מוצרים בזול. עוד יהודי יושב כקופאי או כנהג מונית, וכל אחד מהם, באותה עת ממש - כשהוא עוסק בדברים אחרים, קונה לעצמו נכסים רוחניים אדירים, קנייני תורה של ממש, סוגיות מקיפות בהלכה ובאגדה שהפוכות לשלו ממש, באותן שעות בדיוק!

וכל זה איך? כי הם אלו שמחזיקים את לומד התורה. כי באותה עת, בזכותם יושב יהודי אחר ולומד תורה. הלה שקוע בסוגיא, במקשה ומתרוץ, מבאר ומסביר, והסוגיות שהוא לומד, קנייני התורה שלו, ואפילו הידע שלו - נרשמים בטאבו השמימי על שם מי שמחזיק אותו, לזכות מי שמממן את ישיבתו באוהלי תורה. והזכות הזו היא שלו לנצח, בעולם הזה ובעולם הבא!

הגילוי הזה הוא מתנה יקרת ערך, חסד ה' אדיר. מסתבר שחיבור עם התורה הוא בר השגה, קניין בה הוא אפשרי, קשר טוב וחזק איתה הוא בהישג יד, וידע גדול בתורה שיעמוד לרשותו בעולם הבא - הוא במחי עיסקת רכישה אחת. זו עיסקה שלא ניתן לסרב לה, עיסקה שכל מה שנאמר על כדאיותה - ימעיט מערכה האמיתית.

מביא לירושלים לבית המקדש, ומה הוא אומר "הבאתי את ראשית פרי האדמה אשר נתת לי ה'", הוא נטע את העצים, הוא טיפל בהם והוא גידל אותם ואומר "אשר נתת לי" - והוא בא בהכנעה לפני הבורא ית' ומודה שהכל ממנו! אני בידים שלך! בלעדיך לא היה לי, אם תברך מעשי ידי אצילתי, ואם לאו חלילה, אני לא אצילתי!

הזו מטרת מצות צדקה ומעשר להרגיל את האדם שהכל ממנו יתברך, "לי הכסף ולי הזהב אמר ה'" והוא הנותן לו עצה לקנות נכסים. ואמר שלמה החכם מכל אדם בספר משלי: "יש מפזר ונוסף עוד, וחושך מיושר אך למחסור". פירוש, יש מפזר מעות לצדקה ומרוויח הרבה, ויש שחוסך מצדקה וחסר לו, הוא חושב שמרוויח אבל מפסיד. ואומר (משלי יג) "יש מתעשר ואין כל מתרושש והון רב".

והז"ל אמרו: מלח ממון חסר. כמו שמלח שומר על הברך כן הצדקה שומרת על הכסף של האדם, סגולה לעשירות לתת לעניים.

יש אנשים, כשיש להם קושי בפרנסה, דבר ראשון הם מקצצים בצדקה. יש הוראת קבע, מבטלים אותה. ממעטים בצדקה. כתוב בזה"ק שמתבעות הצדקה הם הגלגלים של הפרנסה.

משל לאדם שהולך ליריד קונה ומעמיס סחורה, כשרוצה ליסוע רואה שהעגלה שקעה בבוץ, הוא דופק בסוסים, מנסה לחלץ את העגלה אך היא לא זזה... העגלה כבדה מידי. מה הוא עושה? ראה את הגלגלים הגדולים הכבדים, הוא מוריד גלגל אחד, ועדיין העגלה לא זזה... טיפס שכמותו! גלגלים מורידים?! הורד מהמטען! להפך, שים עוד גלגל, כך אדם רואה שיש קשיים בפרנסה, מה הוא עושה? מוריד מהגלגלים, מפחית מהצדקות. אי שוטה שבעולם, יש להוריד במטען, במותרות, ולא הגלגלים שזה הצדקה, שהיא המנוע שמצמיח את הפרנסה והברכה!

ואמרו הז"ל אין אדם מעני מן הצדקה. ואז, כשאדם מראה שהכל ממנו ית', ואין לו את המחשבה "כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה", אז הוא רואה פלאים פלאים של פרנסה! ברכת ה' היא תעשירי ולא תוסיף עצב עמה, כי הקב"ה יכול להושיע ברב או במעט.

עכשיו נבין מה ששאלנו, מדוע דוקא במצות מעשר נאמר "בחנוני נא בזאת", כי במצוה זו הוא מוכיח כי הכל ממנו יתברך, ולא מעצמו, וכשאדם מאמין בקב"ה יתברך פותח לו שערי ההצלחה! וכתוב בספרים, שכשאדם נותן מעשר מהעסק שלו, כביכול הקב"ה שותף בעסק שלו! עם שותף כזה לא מפסידים. שבת שלום!

תורה אומרת "עשר תעשר את כל תבואת זרעך היצא השדה שנה שנה" ודרשו חז"ל למה נכתב פעמיים "עשר תעשר" - עשר בשביל שתתעשר. ולדעת הגר"א יש להקפיד על חומש, פעמיים מעשר כמו שכתוב עשר תעשר. ויש דבר מיוחד במצות מעשר שאין בשאר המצוות שאמר הכתוב (מלאכי פרק ג) "הביאו את כל המעשר אל בית האוצר ויהי טרף בביתי ובחנוני נא בזאת אמר ה' צבאות אם לא אפתח לכם את ארובות השמים והריקותי לכם ברכה עד בלי די!" למה דוקא במעשרות אמר הקב"ה בחנוני - תנסו אותי? אסור לאדם לנסות את הקב"ה במצות שבת, במצות תפילין, אם אקיים תהיה לי פרנסה, אסור לנסות את הקב"ה, רק במעשרות.

אלא, יש פסוק בתורה "ואמרת בלבבך כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה, וזכרת את ה' אלוהיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל". כשאדם אומר כחי ועוצם ידי כו' הקב"ה לוקח לו את נכסיו, אדם צריך לדעת שמן השמים נתנו לו. באיזה מצוה אדם מורה שהוא לא בעלים, לא בתפילין לא בשבת ולא בכל מצוה אחרת, רק במעשרות מורה אדם ומראה שהכל הוא מהש"ת, ולמה? אם אדם נותן לך מתנה "בונבוניירה", פתאום הוא מבקש ממך קובייה או שתיים, עשר קוביות, אדם חכם אומר לו זה שלך, בבקשה. כך הקב"ה נתן לאדם עושר חיים וכבוד, והוא מבקש לאדם רק עשר אחוז, אדם ירא שמים אומר תודה על מה שנתת, ריבונו של עולם, הכל שלך, ונותן את המעשר בשמחה, יודע שאין הכסף שלו! אבל אם הוא מקמץ הוא מראה שהוא חושב שהכל מעצמו. כשאדם נותן מעשר הוא מוכיח לעצמו ולכולם שהוא יודע ומכיר שהכל ממנו יתברך, אתה נתת לי!

אומרים הספרים הקדושים יש שני סוגי אמונה, אמונה בבריאה, שה' ברא את העולם, ואמונה בהשגחה: האמונה בבריאת העולם היא אמונה כל כך פשוטה עד שטיפש הוא מי שלא מאמין! מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית מלאה הארץ קנייניך! מי שקצת מתבונן סביבותיו אינו יכול שלא להתפעל ולהשתומם מחכמתו וגדולתו וגבורתו של הקדוש ברוך הוא, עושה כל בחכמה בעצה ובמזימה מאד נעלמה מעיני כל חי! אין בבריאה שום דבר עם דפקט, לא בחיות לא בצמחים ולא באדם. עולם כזה מושלם בלי שום דפקט יכול להיוצר סתם כך מפיוצו מקרי? עולם ומלואו העשוי בחכמה כ"כ נפלאה כך מעצמו?!

אבל החידוש של האמונה הוא להאמין בהשגחה, להאמין שאם הוא ית' לא ירצה האדם לא יצליח, אדם זורע נוטע משקה משקיע, מטפל בפרי שנה שלמה והוא בא ומודה לקב"ה ממך הכל! המצוה שמלמדת את האדם שהכל בא מלמעלה, זו מצות ביכורים. אדם חורש הזורע, טורח ויגע, את הפרי הראשון שמבכר, את הפירות החביבים עליו הוא

מתוך דרשתו השבועית של הר"ג דניאל זר שליט"א
המתקיימת בכל זום רביעי בשעה 22:00 בישיבת אור דוד

ההקדשה השבועית

חצנים הם אהם לתקיים

אלפי טלמי יאיר משרשי

הצדקה והחסד או לענין קדושה

התקשרו עכשיו: 05-04-00-000

לימינו
ידן חיה בת הדס
יוסי בן רחל
דייזה בת חוה

לישיק
בנימין בן חסיה
אלדד בן חוה
ספיר בת עליזה
לידך בת עליזה

לחובלתי
אסף בן חיה
רושין בן דיה
אלעד בן ענה
אלדד בן יודנה

לעילוי נשמות
שלמה בן ג'ון
סילית בת חנה
חן בן חיה
שמעון בן יילנדה
יואב בן חנה

סיפור לשבת

הרב צבי נקר

דרישת שלום מעולם האמת

תלמיד הישיבה, רבי שמואל פורוש, שהיה באותה נסיעה טראגית באלול התשכ"ג, עליה לנו זמן קיץ מוצלח. ישבנו והגינו על תלמודנו כהלכה לשבועות רצונם של ראשי הישיבה. כפרס הוחלט לתת לנו יומיים של נסיעה למקומות הקדושים בגליל, להתפלל על קברו של רשב"י ורבי אלעזר בנו במירון.

נהג משאית הטילים של חברת ההסעות 'בראשי', שעל גבה מטען אנושי, שכלל למעלה מחמישים תלמידי ישיבת 'שבט סופר' פרשבורג, על צוות ההוראה שלה, לא הרפה מדושות הגז בעת שהיה באחד העיקולים החדים במורדות הכביש המוביל ממירון לטבריה, ולא התאים את נסיעתו למצב הנדרש בתנאים אלו.

ואז, ברגע הבלהות, סטה מנתיבו, התהפך אל הוואדי שבשולי הכביש, ולאחר מספר לגולים שבמהלכם כולם עפו החוצה, נחתה המשאית על צידה.

תחילה השתררה דממה קצרה מסייטת. אחריה פרצו הזעקות הנוראות וקולות השבר. למגינת הלב כל זה היה כאין וכאפס לעומת האסון הנורא מכל, ארבעה קרבנות בנפש, ארבעה הרוגים באותו יום נורא! הנהג עצמו, חיים בראשי, נפל החוצה מן הקבינה ונמחץ מתחת למשאית הכבדה, ואיתו עוד שלושה בחורים מבני הישיבה שנהרגו בתאונה הקטלנית. הבחור יצחק נוישטט ז"ל, הבחור אברהם בנימין פרידמן ז"ל והבחור מרדכי פולק ז"ל.

מרדכי פולק ז"ל היה מהבחורים המצוינים בישיבה, מתמיד עצום, ירא שמים בתכלית. מהתנהגותו נראה כי גמר אומר לתמוך בכל שלושת העמדים שעליהם עומד העולם - הוא הצטיין בתורה, היה גדול בעבודת התפילה ומופלג בגמילות חסדים. במקביל שקד על דברי הכתוב 'הצנע לכת עם אלוך', ואת כל מעשיו הצניע מאוד, את כל הליכותיו. רק מתי מעט ידעו על מנהגו לכתוב כל יום בפנקס קטן את כל מעשיו ונפילותיו של אותו יום. בלילה, בטרם עלותו על משכבו היה קורא בפנקס, בודק ומבקר בשבע עיניים את כל מעשיו, לראות אם לא חטא חס ושלוש באונס או ברצון, אם אין צורך לתקן דבר מה במעשיו, קטן כגדול. סמל של עובד ה' מהדורות הקודמים היה. מתו תלמידי השרה אבל כבד על כל מכריזו.

מאחר יותר נודע כי אביו של ההרוג, הרב שלום פולק, שהיה אדם חשוב ושימש באותם ימים תלמיד בת"ת 'חוג חתם סופר' בפתח תקוה, קיבל 'הודעה שמימית' על האסון. באותה שעה לימד את תלמידיו בכיתתו, לפתע קפאו מחוגי שעונו ועצרו מלכת. זה היה בדיוק ברגע שבנו נהרג בתאונה.

ידיד טוב היה לו למרדכי פולק, זאב הלוי שמו. מסיבות שונות לא הצטרף לנסיעה ונותר בישיבה. הידיעה האיומה השיגה אותו בבית המדרש. הוא חש שליבו נשבר בקרבו, שלושה מחבריו הטובים לא שבו חיים, ממסע שכל כולו לא נועד אלא לשם השתטחות על קברי צדיקים, התעלות והתכוננות לקראת יום הדין. במיוחד היה כאבו גדול על ידידו הקרוב מרדכי פולק. עם זאת ידע בידיעה ברורה כי צדיק ה' בכל דרכיו, א-ל-אמונה ואין עוול וכל דרכיו משפט. ומכל מקום היתה שאלה גדולה מנסרת בחללה של נפשו: על שום מה נגזרה גזירה קשה כשאלו על שלושה בחורי חמד שהיו עמלים ויגיעים בתורה? לאחר כמה שבועות, באחד הלילות, חלם זאב

חלום מסמר שיעה.

ידידי הטוב מרדכי פולק נגלה אליו, פניו מפיקים אור יקרות ואומר לו 'זאב, ראיתי את צערך הגדול, ובאתי לעודד אותך'. אמר מרדכי וניכר היה בו כי מאושר הוא מאוד. 'אל תצטער על המאורע אשר קרה לנו, רק למראה עיניכם הוא אסון, רק בעולם הזה, השטחי, אבל אצלנו הכל נראה אחרת לגמרי. אני מאושר מאד. דע לך, כי מיד בעלותי השמימה הכניסו אותי לגן עדן, ופתחו בפניי את שערי היכלו של התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי שצירפני מיד למתיבתא שלו, יען כי זכינו להקריב את חיינו לטובת עם ישראל בנסיעה שכל כולה נועדה לתפילה על ציונו הקדוש.

זוכר אתה את מנהגי הקבוע ללמוד בכל ערב שבת קודש פרשת השבוע שנים מקרא ואחד תרגום עם פירוש רש"י, מה שכרי? ובכן, זוכה אני ללמוד בחברותא עם רש"י הקדוש, ואני מסתופף בצלו. האם לא טוב לי? מה לך לבכות על גורלי?

שערו של זאב סמר למשמע הדברים שגילה לו חברו הטוב, אך לא אבדו עשתונותיו, והוא פנה אל חברו המנוח: 'שתי שאלות יש לי לשאל אותך. האחת, איך נכנס לגן עדן מבלי לעמוד קודם למשפט בפני בית דין של מעלה? השנית, מה טעם נקנסה עליך ועל חבריך מיתה משונה ואכזרית בקיצור ימים ושנים?' מרדכי ענה: 'לפני שנה, בראש השנה של שנת תשכ"ב, נגזרה על כל היישוב היהודי בארץ ישראל גזירה קשה ומרה, אסון כבד עמד לרדת על יושבי הארץ, בגלל העוונות שהטו את הכף.

אך בעל הרחמים ריחם על עמו, שארית נחלתו, והחליט לכפר על הכלל בקרבן ציבור - ארבע נשמות זכות וטהורות, מתוכן שלושה תלמידי ישיבה קדושה מעיר הקודש ירושלים. אנחנו, ארבעת ההרוגים, היינו הקרבן של כולכם, חשבון אחד היה לשלושתנו, חשבון אחד היה לנהג שנלקח גם הוא. מעתה תבין גם איך למרות נפילתה הנוראה של המשאית לא נהרגו יותר אנשים, עד שקצין המשטרה שבא לבחון את זירת האירוע שאל בפליאה: 'מי הציל אתכם? רק ארבעה הרוגים מהתרסקות כזאת?' אמנם כן, הגזירה היתה על ארבעה הרוגים, לא יותר!

ולא זו אף זו. אפילו הפצועים שנפצעו בתאונה הקשה הזו, כל פצוע וחשבונות המדויק, כל שריטה, כל שן שבורה וכל חתך עמוק, הכל בחשבון. קל וחומר הפצועים קשה ובינוני. לכל אחד סיבה מדויקת ומפורטת מדוע ולמה. הכל היה מכוון בחשבון אלוקי מדויק עד מיצוי הדין.

מעכשיו תבין מדוע לא עמדנו למשפט. קרבן עולה כשמו כן הוא. קרבנות עולה עולים לרצון הישר לגן עדן, ואינם צריכים לעמוד בפני בית הדין של מעלה.

פתאום נעלמה דמותו של הנפטר. זאב הקיץ בועזעו כאילו גלי הים הסוערים מטלטלים את מיסתו ומנידים אותה ממקומה בחזקה, והנה חלום. כמה ימים התהלך כסהרורי ולא ידע מה מתרחש סביבו, רוחו נטרדה עליו ושלותו נלקחה. פניו המאירות והשמחות של ידידו הנפטר מרדכי פולק, עמדו כל היום לנגד עיניו, והחלום הנורא לא מש מייכרונו לרגע אחד. הוא הרגה ימים שלמים בכל מה שאמר לו ידידו הטוב בחלום, ולא ידע האם חלום אמת הוא שהמלאך בעל החלומות הביא

אליו, או שמא מחשבות לבו באו אליו. הרהר ביום וחלם בלילה. כיצד יידע אפוא אם חלום אמת חלם או שמא דברים בטלים ומבוטלים, לא שרירין ולא קיימין? החליט לעשות מעשה, להזדקק לבעל החלומות עצמו כדי לפתור את חלומו הקודם. אך כדי לעשות 'שאלת חלום' צריך להיות בעל מדרגה, להתקדש ולהיטהר, להזדקק ולהיות ראוי.

זאב החל לנהוג בנינוני קדושה וטהרה מופלגים. טבל במקווה, צם כל היום, התפלל כל היום אל קונו, וביקש כי ה' יאיר אליו פניו וישלח לו ברוב חסדו את חברו לנלות לו למפרע על חלומו, האם חלום אמת היה או דמיון פורח.

אך הפעם לא התגלה אליו חברו, לא בלילה שאחר הצום וההתקדשות וגם לא בלילות הבאים. לאחר תקופה ארוכה כמעט נואש, והסיח דעתו מהענין, אך בינתיים סיגל לעצמו הליכות וגינונים של קדושה וטהרה וכך עלה ונתעלה ללא הרף. אחרי שמונה עשרה חודשים, הופיע פתאום החבר בחלומו, ויאמר לו: 'משמים השגיחו עליך לשמוע תשובה על שאלתך, לפיכך שוב נשלחתי אליך. הסתפקת אם חלום אמת חלמת או שמא דמיוןך הטעה בעינא פקיאח ועקבו אחרי הנהגותיך. כעת ראוי אתה לשמוע תשובה על שאלתך, לפיכך שוב נשלחתי אליך. אותך. בודאי שחלום אמת חלמת. וזה לך האות, שני סימנים אתן לך להוציא כל ספק מלבך. סימן ראשון - בעוד שבעה שבועות מהיום תתארס עם בת זוגך בשעה טובה ומוצלחת. שם כלתך המיועדת - דבורה בת שמעון. סימן שני: שלושה שבועות אחרי כן יופיע פתאום דוד ארוסתך, שנעלמו עקבותיו באירופה בשנות השואה ונחשב כמת'.

הבוקר אור, זאב התעורר ומיד נזכר בחלום הנפלא שחלם. שוב התגנבו ספיקות ללבו, אולי גם הפעם חלום של שטות הוא. זאב רשם את כל דברי החלום בפנקסו. לאחר ימים אחדים החלו מדברים בו נכבדות עם נערה בת טובים שעלתה זה מקרוב מארגנטינה, שם המשודכת: דבורה בת שמעון.

השידוך התנהל בעצלתיים. בדיוק שבעה שבועות לאחר ליל החלום נחגג אירוסיו של זאב לדבורה מארגנטינה. זאב הלוי לא שכח את הסימן השני. האם היה לך אח שנעלם בתקופת השואה? שאל את אבי הכלה בתום מסיבת האירוסין. 'בוודאי, מהיכן אתה יודע?' שאל אבי הכלה בהפתעה, 'אחי היקר נשלח למחנה עבודה ונעלם, ואין לנו עדות מה קרה אתו. כנראה מת יחד עם ששת מיליון הקדושים'. 'הוא חי ועוד מעט יתגלה', זאב חייך חיוך בלתי נראה.

אבי הכלה הביט בו במבט מזהר. חתן מגלה עתידות לקח לו, או שמא בעל דמיונות, והלוואי שלא מעורער בנפשו. שלושה שבועות אחרי כן, מיום אל יום, הגיע מברק בהול לישיבה. החותן המיועד הבריך לחתנו 'צדקה, צדקה. אחי הגיע פתאום ארצה, הוא נותר בחיים בשואה וברח לרוסיה, שם נשלח למחנות עבודה. באורח פלא שוחרר זה עתה ועלה ארצה ומיד חיפש ומצא אותנו'. זאב ידע עתה בידיעה ברורה: דרישת השלום שקיבל ממרומים היתה אמיתית. ומי שמתאמץ ולומד בכל קרבנות ציבור, עולה תמימה. ומי שמתאמץ ולומד בכל שבוע שניים מקרא ואחד תרגום עם פירוש רש"י - בא על שרת!

לסיפורים מרתקים נוספים של הרב צבי נקר
נכנס לאתר 'ישיבת אור דוד'

הלכות שבת

שאלה: אדם שרוצה להדליק סגריה במוצ"ש לפני ההבדלה, ונזכר ששכח לומר "אתה חוננתנו" בתפלת ערבית, וכן אשה שאינה רגילה להתפלל ערבית ורוצה לפני ההבדלה לשטוף את הבית עם מגב ספוג וסמרטוט (שיש בהם איסור סחיטה), כיצד יעשו?

נאמר במשנה (שבת קנ.), לא ישכור אדם פועלים בשבת וכו', אבל מחשיך הוא לשמור ומביא פירות בידו. (לקרב עצמו בשבת עד סוף התחום שאפשר ללכת בשבת בשביל שבמוצאי שבת יהיה קרוב לצאת לשמור פירותיו), והקשטה הגמ' (שם:), ואע"ג שלא הבדיל? והרי אמר רב יהודה אמר שמואל, המבדיל בתפלה צריך שיבדיל על הכוס. ותירצה הגמרא, אמר ר' אבא לרב אשי, במערבא אמרינן הכי, המבדיל בין קודש לחול ועבדינן צורכין. (בארץ ישראל אומרים כך, המבדיל וכו' ועושים מלאכה). ופירשו הראשונים שהוא משום היכר בין קדושת השבת לבין יום חול.

וכן פסק מרן בשו"ע (סי' רצט ס"י), אם צריך לעשות מלאכה קודם שהבדיל בתפלה, אומר "המבדיל וכו'" בלא ברכה ועושה. נמצא לפי זה שע"י אמירת "המבדיל וכו'" לאחר שיצאה השבת אפשר לעשות כל המלאכות.

אלא שלגבי הדלקת סגריה, יש מי שטען, שכיון שעדיין לא בירך "בורא מאורי האש", אסור לו להדליק אש. ברם ממרן בבית יוסף ומהפוסקים שם מבואר פשוט שגם להדליק נר מותר. ועוד שבסגריה אינו נהנה מהאור של האש ובוה אין חשש כלל.

להלכה, אסור לעשות שום מלאכה קודם הבדלה. ואם הבדיל בתפלה (וכבר יצאה שבת) אפשר להקל. ואם עדיין לא הבדיל בתפלה, ורוצה לעשות מלאכה קודם שיבדיל על הכוס, יאמר "ברוך המבדיל בין קודש לחול" בלא הזכרת שם ומלכות, ויעשה מלאכה. וכן מותר לעשן סיגריה לפני ההבדלה אחר שיאמר "ברוך המבדיל וכו'". וכן נשים שאינן רגילות להתפלל ערבית, צריך שיאמרו "ברוך המבדיל וכו'" קודם שיעשו איזו מלאכה. (ילקו"י סי' רצט ס"י)

שאלה: האם אכילת סעודה רביעית היא מידת חסידות או חובה גמורה?

נאמר בגמרא (שבת קי"ט:), לעולם יסדר אדם שולחנו במוצאי שבת אע"פ שאינו צריך אלא לכזית לסעודה רביעית. ופירשו המפרשים, שהוא דרך כבוד, כמו מלך שמלויים אותו בצאתו כשם שמלויים אותו בכניסתו, ואע"פ שעכשיו לא יאכל אלא כזית, יש לו לעשות הכנה בסידור השלחן, כמו פריסת מפה וכיוצא בזה, כמו לסעודה גמורה. וכ"פ מרן רבינו יוסף קארו זיע"א בשלחן ערוך (סי' ש).

ונחלקו הפוסקים אם סעודה רביעית הוא חיוב גמור או ממדת חסידות. שיש אומרים שמוזה שהסמיכו חכמים לפסוק (שמות טז כח) רק ג' סעודות מבואר שסעודה רביעית מצוה ולא חובה. ויש אומרים שמשמע מהגמרא שמשוה דין סעודת רביעית לשאר סעודות השבת ולכן גם סעודה רביעית חובה. והכריעו האחרונים שמצוה להשתדל לאכול פת בסעודה רביעית, ורק אם אי אפשר לו לאכול פת מחמת שובעו, יכול לסעוד בפת הבאה בכסנין (עוגה וכד') או לפחות בפירות.

וכתב מרן בבית יוסף בשם הראשונים, שמצות מלוה מלכה מקושרת עם תחיית המתים על ידי העצם ששמו "לוח", שלא נהנה משום מאכל חוץ מסעודת מלוה מלכה. ועצם זה לא נהנה גם מעץ הדעת, ולכן גזירת מיתה לא נגזרה עליו. וכתבו באחרונים שיש בה סגולה לפרנסה.

ומסופר שבימי הבעל שם טוב הקדוש זיע"א, אירע לאחד שיצרו הרע בער בקרבן, ומסר את עצמו לכפירה חס ושלום, וע"י זה שהיה רגיל תמיד לקיים סעודת מלוה מלכה, פיתחו איש אחד על פי ציווי הבעל שם טוב, שיקיים גם עתה קודם הכפירה סעודה זו, וכשהתחיל לטעום מסעודה זו נשתנה דעתו לטובה וניצול. ורבינו יעקב אביחצירא כתב שתיקון לבעל תשובה להקפיד בד' סעודות שהם כנגד אברהם יצחק ויעקב ודוד. וכתבו עוד אחרונים, שאברהם מציל מדינה של גיהנם, יצחק מחבלי משיח, יעקב ממלחמת גוג. ודוד מציל מחיבוט הקבר. והאיש הירא לא יעבור מלעשות סעודה רביעית כי מאבד טובה הרבה.

להלכה, כיון שדעת כמה פוסקים חשובים שיש חיוב לעשות סעודה רביעית בפת, לכן מצוה להדר לעשותה בפת. ורק אם אי אפשר לו בשום אופן לאכול פת, או מי שאין לו תיאבון לעשותה בפת, יש לקיימה בעוגה או פירות. ויכוין ללוות את השבת ולהשאיר ברכה לסעודות החול, ויאיר להם מקדושת השבת. (ילקו"י עמ' תתקט"ו)

חינוך ילדים הרב אהרן פרידמן

מסקנות היגיון והמציאות

שורת ההיגיון מחייבת, שאדם לא יתרגל לעשות דברים שאין לו ענין בהם – גם אם יוכרח לבצעם דבר יום ביומו. והמציאות לימדה אותנו גם כן, כאשר מיליוני אנשים רוכזו במחנות במשך חודשים ושנים, שם אולצו לעבוד במלאכות מפרכות מעלות השחר עד הערב, ובכל זאת, מי ששרד את המחנות – לא אימץ לעצמו את העבודה המפרכת של חצי יממה ויותר, כדרך חיים לתמיד... הזקנים גם יודעים לספר שמי שהיה עצלן קודם לכן, נשאר עצלן גם לאחר מכן.

גם המציאות היומיומית בה נתקלים אנשי חינוך לסוגיהם, מלמדת ומצביעה על אותה מסקנה. לא אחת אנו מגלים, שהורים נכשלו בחינוך ילדיהם, דווקא בנקודות שעליהן עמדו והקפידו באופן קיצוני תוך נקיטת עונשים ואימים. וזאת, מאחר ודווקא הדגש החזק והכוחנות המופרזת שההורים השתמשו בה, עוררו בילד כעס והביאו לתגובה הפוכה, והוא פיתח דחיה ולפעמים אף שנאה למה שניסו ללמדו. אף במקרים שהיה נדמה שההורים דווקא כן הצליחו, הרי שזה לא החזיק מעמד הרבה זמן, ובסופו של דבר גישה זו התגלתה ככישלון.

דוגמא לכישלון כזה ראיתי בבחור שהגיע אלי, אחר שהוגדר כשקרן פתולוגי. השקרים היו לחם חוקו, עד שדומה היה למי שמחלה כרונית מביאה אותו לשקר בכל דבר, גם כשלא היתה סיבה ממשית לכך. כניסיתי לרדת לשורשי התאווה לשקר, התברר לי, כי בילדותו כשנתגלו בו ניצני הנטיה לשקר, נהג אביו לייסרו בשוטים ולנהוג בו ביד קשה מאוד.

אמת הדבר שהשקר הוא מסוג הנטיות, שכאשר מגלים אותן יש לחפש כל דרך כדי להפסיקן. וכפי שכתב הגר"א באיגרתו לזונתו, כי לא תכה את הילדים כי אם על דבר אחד: השקר. ברם, העונש הוא רק פן אחד במלאכת החינוך, לא הבלעדי. ואם חסר האיזון הנכון והמתאים, הרי שזה עלול להזיק ולקלקל הרבה יותר מאשר להועיל ולתקן.

הדרך של שימוש בלתי מאוזן בעונשים, הומחש לנגד עיני כהרסני במיוחד בסיפור הבא:

בחור חרוץ ושקדן שנחשב לאחד הטובים בישיבה, קם והודיע ביום בהיר להוריו ומחנכיו, כי החליט לנטוש דרכי תורה ויראה ולהשליך הכל מאחרי גוו ואף שקל להתגייס לצבא, נקל לתאר, את ההלם שפקד את בית הוריו ואת צוות הישיבה בה למה.

כששוכנע הבחור לשוחח איתו, שמעתי ממנו בין היתר, כי אביו נהג להלחיצו כדי שגיע לרמת הישגים גבוהה בלימודים. וכשהביא הביתה – כילד וכבחור צעיר – מבחן שהציון הנקוב בתחתיתו היה פחות ממאה, היה מקבל מכות נאמנות.

גם אם בטווח במידי הוכיחה ה"שיטה" את עצמה, הרי שלאחר זמן התפרצו השנאה והתיעוב וכבשו את כל מהותו של הבחור, עד שחשב לחצות את כל הקווים...

גם במקרה זה, ברור שהעונש – גם אם נדמה היה שהוא משרת מטרה חשובה ואף משיג אותה – התברר, כמי שמשרת מטרה הפוכה לגמרי מאשר חשבו ההורים. ומקרים אלו, דיים שילמדונו את גודל הסיכון הטמון בעונש, גם כשהוא מצליח לאלץ את הילד לנהוג בדרך המצופה ממנו במשך תקופה ארוכה. ויותר מכך, יש בסיפורים אלו כדי להשכילנו, שהאדם אינו נפעל לטובה כפי הפעולות אותן הוכרח לעשות כאשר נפשו לא חפצה בהם וליבו לא התעורר לפעול את הפעולות החיוביות מרצונו.

רגע חושבים

הרב אליהו רוסתמי

גדול המעשה יותר מן העושה

ואירועים צדקה, ובכסף היה קונה מקררים ותנורים, כל בחור ישיבה שהיה מתחתן הולך לרב שוורץ מראה לו הזמנה לחתונה ומקבל מקרר ותנור במתנה! כך היה אוסף כספים וממלא את ביתו במקררים ותנורים חדשים! וערב ערב יוצא לחתונות ומקבל בזיונות כדי לקבל צדקה.

יום אחד היה בחתונה וניגש לשולחן שישבו שם כמה חבר'ה שהצדקה לא התאימה להם באמצע השניצל, ואחד מהם מגודל שיער, צעק על הרב שוורץ שהיה זקן מעל גיל 70, ואמר "מספיק כבר תן לנו לאכול, כל החיים שלכם רק כסף עזוב אותנו", הרב ביקש סליחה והלך לשולחן אחר, אבל היות והיה כבר מבוגר, מרוב הסיבובים באולם חזר לשולחן של המגודל עוד הפעם, וביקש צדקה, צדקה, המגודל יצא מהאיזון "והוריד" לרב סטירה, הרב נפל על הריצפה, הרב קם מהריצפה הסתכל על המגודל ואמר, "הסטירה והבזיון הם בשבילי, מה בשביל החתן והכלה?"

היהודי המגודל התחיל לבכות כמו תינוק!

כשאדם הולך בטוהרה לאסוף צדקה, בלי נגיעות הוא מצליח.

וכך סיים הרב אברמסקי זצ"ל ואמר לעשיר, "זה לא פשוט לאסוף כספים, בכל הדרך שבאתי אליך לא ידעתי אם תקבל אותי, ואם תאיר לי פנים או לא, כשתקתי לך בדלת אתה שמעת את התקתוק בדלת, אבל לי היה תקתוקים בלב, ועל תקתוקים בלב אלקים משלם יותר! לכן גדול המעשה יותר מן העושה. באה התורה ואומרת "ויקחו לי תרומה", אם אתה לא יכול לתת תשתדל לזכות אחרים במצוה.

הרב אליהו רוסתמי מרצה באתרנו
להרצאות נוספות בקרו באתר 'שיבת אור דוד'

אל הגאון ר' יחזקאל אברמסקי זצ"ל, באו חתן וכלה יתומים ואמרו לו שהם מתחתנים בעוד חודש ואין להם כלום, ומבקשים עזרה הרב קרא לשמשו ויצאו לשכונת "רחביה", עצרו על יד וילה מפוארת של עשיר גדול. העשיר הכניס את הרב ופתח לו שולחן, הרב לא דיבר על כסף כי זה דבר מאד עדין ורגיש, וראשי תיבות של כסף זה כ'אן ס'וף פ'סוק! אפשר לדבר על הכל אבל עד הכיס. הרב דיבר על פרשת השבוע, והעשיר נהנה מאד, אמר לו הרב "אתה מבין שלא באתי לספר לך פרשת השבוע, אני לא משועמם, תדע לך יש יתום ויתומה, הנה ההזמנה ואני רוצה שגם אתה תהיה בחתונה ותגיד ברכה בחופה, מה אתה נותן כדי להקים את הבית הקדוש הזה, גם יתום וגם יתומה ואבי יתומים ודין אלמנות ישלם לך מן השמים כפול ומכופל".

העשיר נכנס לחדר, לחץ כמה לחיצות בכספת והוציא חבילה של 20 אלף ואמר לרב אני מקוה שזו תהיה "דחיפה קלה" לזוג.

הרב בירך אותו בכל הברכות שבתורה. העשיר פנה לרב ושאל, אתה דיברת על פרשת תרומה, ואמרת ש"גדול המעשה יותר מן העושה", מאד נפגעתי מזה, אתה מדבר איתי על יתום ויתומה, ואני נתתי עשרים אלף שקל, ואתה יותר גדול ממני, איך זה יכול להיות, תפתח את המעטפה ותראה איך השטרות חדשים ומסודרים פרצוף על פרצוף, שום שטר לא מקומט, ואני הזעתי בשביל השטרות הללו, ואתה רק דיברת איתי, וגדול המעשה יותר מן העושה? (וכך כתוב בשו"ע יו"ד רמט, ה).

ענה לו הרב, כשאדם הולך לאסוף כסף לעניים הוא צריך להכין שני כיסים, כיס אחד לכסף, וכיס אחד לבזיונות, אם אין לך כיס לבזיונות אתה לא תוכל לאסוף כספים.

היה בירושלים תלמיד חכם ושמו הרב שוורץ זצ"ל והיה אוסף בשמחות

"זכר למחצית השקל נותנים לשיבות ולמוסדות תורה"

פסק הלכה מספר 'חזון עובדיה פורים' של הרב עובדיה יוסף זצ"ל

"מנהג ישראל לתת 'זכר למחצית השקל' וכמו שבזמן בית המקדש מחצית השקל הייתה מכפרת כך היום שנותנים לעמלי תורה כדוגמת הכהנים בבית המקדש הם מכפרים עלינו."

הבטחת רבי חיים פלאג'י:

"מי שנותן זכר למחצית השקל מובטח לו שהוא בן העולם הבא ולא יקרה לו שום פגע רע באותה שנה!"

לנתינת זכר למחצית השקל עם התפילות והבקשות סרקו את הקוד:

ניתן להעביר "זכר למחצית השקל" במספר דרכים:

באתר האינטרנט של הישיבה
בכתובת: Rabenu.com

להתקשר למשרדי הישיבה
בטלפון 03-570-12-12

